

המלחמה היתה ביוזם טוב. כלל זה הוכח בעולם פעמים רבות, ובתשכ"ח הוכח בישראל.

במשך כל השנה היתה הכלכלה כולה בסימן של עליה. ההתלהבות המלחמתית הורמה כספרייהוידים לארץ, וכספים אלה פעלו כוריקת-עידוד. האופטימיזם של הניצחון התבטא גם במשק. אפילו החוקת השטחים היתה כדאית מבחינה כלכלית, בגלל אוצרות-סיני.

האבטלה נעלמה, והארץ התקרבה ל-תעסוקתית, כשהמוני-עובדים זורמים מהשטחים לישראל, בגלוי ובהסתר. החלה

טיבור רוזנבאום

מסתמנת חלוקה לאומית-מעמדית, שגדה לחלוטין את תורת-הציונות: מעמד ערבי של פועלים שחורים, ומעמד ערבי של מנהלי-עבודה.

האיש שנהנה מכל התהליכים אך גם פעל לדיכויים היה **זאב שרף**, שר המסחר והתעשייה, שקיבל לידיו גם את תיק האוצר, אחרי שעורך הערכה כללית בתפקידו.

זרם-ההון לישראל, בייחוד מצד המיליונרים היהודיים, עורר השנה ספקות חמורים — כאשר פירסם השבועון האמריקאי אירי-התפוצה, לייף, סידרה בה טען כי אחד ה-משקיעים הגדולים בישראל, איל-המפד"ל הי-הייני **טיבור רוזנבאום**, משמש צינור להשקעות המיליארדים של רחמי עולם-השפע המאורגן בארצות-הברית, המאפיה — הידור-עה לזרואן. כשפורסמו הדברים בישראל, בצורה של שאילתות של חבר-כנסת ה-ייצב שר-האוצר **פינחס ספיר** בהתלהבות ליימן המשקיע — מבלי שזה מבין לנכון להגיש משפט-דיבה נגד התיימן הנשיא-קאי העשירי.

גם משפטם של **יוסף זנבשטיין** ר-**יענן אמיר**, מנהלי בנק פויכטונגור, שי נפתח השנה, הוכיח כי קיימים אי-סדרים כלליים בבנקאות הישראלית, וכי בנקים רבים נהגו כמו הנאשמים — אם כי לא נתפסו.

בסוף תשכ"ח לנו שדרה ההרגשה כי חל שינוי יסודי במדינת-המשק. לא גבר התיכ-טון המלחמתי. הכספים זרמו והתעסוקה גברה, מבלי שייעשה ניסיון בעל-תנופה לנצל את המצב לשם הבראה בסיסית של המשק. והשאלה הגדולה היתה: האם לא יירד על הארץ כשבר חדש, אחרי הבחירות בראשית תש"ל?

המשפט הגדול של תשכ"ז נסתיים בי-תשכ"ח בפסק-דין שעורר סיפוק כללי כי-ארץ. השופט **אליעזר מלחי** זוכה מכל אשמה, כאשר הכריז בית-המשפט, בתום המשפט הארוך והיקר ביותר בתולדות ה-מדינה, כי אינו מוכן להאמין לעדותה של **יונה סופר**.

בסוף התהליך נשאר שאלות רבות פתור-ות: איך תפצה המדינה אדם שנאלץ להוציא מאות אלפי לירות, וחודשים ארו-כים מזמנו, להגנה במשפט בו הוא יוצא זכאי? איך אפשר לפשט הליכים משפטיים מבלי לפגוע בעקרונות המשפט? אחרי המשפט כאשר התייחס משרד-

עיתונות

היום הזה

לא היתה זאת שנה טובה לעיתונות הישראלית.

העמודים הראשונים של העיתונים היו-מייים היו מוקדשים, יום-יום, לדיעות על-קרבות לאורך הגבול, חילופי-אש, היתקלות עם חוליות חבלנים, מאסרים, גילויי-רשתות ומעשי-טרור. היו ימים כשהעמוד הראשון כולו היה מוקדש לדיעות מסוג זה, לבלי-התר מקום לכל נושא אחר. בייחוד ניוונו

חגי פינסקר

עיתוני-הערב מאחירת-המלחמה, והיונו אותה-מצידם.

העיתונאים הזרזים ביותר נזחו את תפקי-דם — לדתח על המתרחש — והתמסרו לחיבור ספרים ואלבומים על מלחמת-ששת-הימים, ושאר נושאים צבאיים שהקהל היה מוכן לבלעם ללא אבחנה, כששניים-שלושה ספרים טובים טובעים תחת מבוול של ספרי-קישט. בין ספרי-עיתונות אלה בלטו סדן אדום של **שמואל זנב**, חשופים בצריח של **שבתאי טבת**, החודש הארוך ביותר של **מיכאל בריזוהר**, לקראת שנת האפס של **שלמה קרדימון**, ו-רושלים לנצח של **אדי לנדאו** ולאחרונה — שש שנים ששה ימים של **יהושע גלבוני**.

בעיקבות הספרות העיתונאית על המל-

אליעזר מלחי ומשה בן-זאב

המשפטים, בצורה קטנונית למלחי, גברה-האהדה הציבורית לאיש שעמד במבחן ה-אכזרי בצורה כה גאה, למרות אי-הסדרים והליקויים בעבודתו שנתגלו במשפט. הידיעה הכללית היתה: הוא סבל מספיק. בסוף תשכ"ח היו גם מלחי וגם מאשימו, היועץ המשפטי **משה בן-זאב**, פרקליטים פרטי-יים — ובחוגי המשפטים נפוצה בדיחה כאילו שני המשפטים המוכשרים יקיטו משרד משותף.

בין שלל פסקי-הדין המעניינים של השנה בלטו שניים של נשים: השופטת **מרים בן-פורת** קבעה כי אין תוקף חוקי לחוזה

חמה נפוצה ספרות עיתונאית דומה על-מיבצע-ילוחמה שקדמו למלחמה. **אורי דן וישעיהו בן-פורת** פירסמו בצרפת את האיש שבא מן החום. סיפור-חייו של המ-רגל הישראלי אלי כהן, ספר שזכה להצ-לחה בינלאומית. **אורי מיזשטיין** עורר סערת-רוחות כשפירסם את ספרו מלחמות הצנחנים. בו נכללו תיאורים שחברי יחידת 101 ראו בהם השמצה. מיבצעי הצנחנים זכו בשני ספרים נוספים מפרי עטו של דן **מרגלית**: יחידת קומנדו 101 וצנחנים בכלא הסורי.

מעטים היו השנה המאמרים שהיו ראויים להישמר. עלה על כולם מאמרו של **עמום קינן** שגינה את עמדת השמאל העולמי לישראל. הארץ כולה צחקה צחקה רשי-מתה של **סילבי קשת**, שהיתה מורכבת כולה מקיטעי נאומו ומאמריו של נשה דיין, שסתרו זה את זה מן הקצה אל הקצה. סקופ עיתונאי של ממש הצליח להעלות רק כתב הארץ דן **מרגלית**, שפירסם לי-ראשונה את הדו"ח השודי של מימצאי ה-ביקורת על שנים (שירותי נמל מאוחזים), חברה הסתדרותית שהשחיתות אכלה בה בכל פה. פירסום זה סלל את הדרך להצ-לחת מאבקה של רשות-הנמלים על השליטה בנמל חיפה.

העיתונאים הבולטים ביותר השנה היו זחקא מבקרי התיאטרון והקולנוע, שהיח-קפו בצורה פרועה על-ידי כמה אמנים, שי-ביקשו להוכיח בשיטה זו כי הביקורת שר-פה אף היא לביקורת, באותם כלי-נשק בהם משתמשת היא. במרכז הפולמוס עמדה מב-קרת התיאטרון, הרדיו והקולנוע של הארץ. הד"ר **בושם**, שכבשה לה בזכות כך את העמדה שהיתה שמורה בזמנו ל"ר חיים גמזו.

אולם המאורע העיקרי בעיתונות של תשכ"ח היה הנהגתה של תוכנית-חדשות מודרנית בקול-ישראל היום הזה, שזיכתה את עורכה, **חגי פינסקר**, לתואר איש-העיתונות של השנה. תוכנית זו לא ריכזה רק המוני-מאוינים בטיבה המיקצועי, אלא אף הצטיינה בגילוי-הלב שלה, בנכונותה למתוח ביקורת על המימשל ועל המימסד, להתעלם מן הרשימה השחורה הקיימת עדיין בקול-ישראל בימי השר ישראל גלילי, ול-הוסיף תרומה בעלת-משמעות לרמת המידע של האזרח הישראלי. בכמה מיקרים — כמו אחרי הפרעות של ליל-הרימונים בירר-שלים — היתה לתוכנית זו השפעה ישירה וחיונית על מצב-הרוח של הציבור. בגיורה אחרת של קול-ישראל הצטיינה **דבורה דימנט** ברוח דומה של עצמאות אמיצת-לב בדיחה על הכנסת.

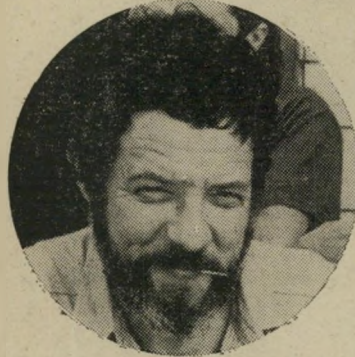
הטליוויזיה, לעומת זאת, עוד לא הגיעה לכלל השפעה, ועדיין נשאר בספק אם אכן תהיה בלתי-תלויה ונועזת כאחותה הבלתי-חזותית. במשך כל השנה נמשך התהליך האיטי של צימצום חופש-העיתונות בחוקי-ישראל. חוק אחד, שהועבר במכתב הכנסת, חיטל את זכות העיתונות לדווח על הנעשה בממ-

ללא משרד משותף

בו מכריחה המדינה את שוכרי-נכסיה לשמור על השבת, והשופט **הרפ"ה ברי עיתו** זכתה לתהילה אנושית כאשר קבעה כי "גם לוונה יש כבוד". יתכן כי התהליך העיקרי של השנה היה צמיחתה של מערכת-שיפוט צבאית ענפה, לטיפול בשטחים המוחזקים. בתי-משפט אלה נהגו בתבונה ובהתאפקות, ולא נשמעו נג-דם תלונות בארץ ובעולם. אולם סביבם היתה נטושה מערכת היסטורית של יסודות מופרעים, שבתצו להנהיג מחדש את עוני-המוות — בניגוד לחתירתה החד-משמעית של צה"ל, שהבין כי הדבר עלול להביא להידרדרות המצב הבטחוני.

שלה. חוק אחר, במסחה של תיקון לחוק הנוער, בא להגביל דיוח מישפטי וצילומי חוק שלישי מנע את ההכרה בחסינות מקר-רות-המידע של העיתונאי, הטיל עליו עונש-מאסר כבד אם יסרב לגלות את מקורותיו לבית-משפט. ואילו ציבור-העיתונאים, שרר בו היה עסקו מדי בקריאות-הידד לגילויים היותר פרימיטיביים של דעת-הקהל, עמד מנ-גד ולא היה פנוי למלחמה על חופש-העיתו-נות, עליה הוא מופקד.

ספרות

דן בן-אמוץ

חזרה לשואה

היצירה הגדולה של תשכ"ח לא היתה פרי ידיו של סופר. שיח לוחמים היתה יצירה קולקטיבית מפוארת — כניס דבריהם — עדויותיהם עליפה של עשרות לוחמים — מפקדים קרביים, בני ההתיישבות העובדת, שתיארו את החוויות והרגשותיהם בעת המלחמה.

יצירה יחידה-במינה זו, ביטאה את כל הטוב והיפה בדור הישראלי הצעיר, גילתה גישה הומאניסטית כימעט אחיזה של אנשי-הקרב נגד המלחמה, נגד פולחן-המלחמה, נגד ה-אכזריות, נגד פשעי-המלחמה. כל זה במילים פשוטות, ללא פילוסופיה, תוך תיאור מעשים ותגובות. שיח לוחמים יכול לשמש ז-רעה רוחנית לאיש-השנה של תשכ"ח. ספר זה היווה גינוי חי לספרות-ההיח-